

Notat – innføring av rettighetsbasert vederlagsordning

Revidert versjon på bakgrunn av innspill mottatt i styremøtet 8. desember 2022.

Bakgrunn

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett trådte i kraft 1. juli 2021, som Stortingets svar på sin pålagte oppfølging av EU-direktivet om kollektiv forvaltning av opphavsrett ([2014/26/EU](#)). Selv om loven i utgangspunktet gjelder for forvaltningsorganisasjoner som Norwaco og Kopinor, vil deler av loven også kunne gjelde for medlemsorganisasjonene i en forvaltningsorganisasjon. NFFO er omfattet av de bestemmelsene i loven som gjelder for medlemsorganisasjoner, og vil blant annet måtte følge lovens krav til hvordan vederlagene vi mottar skal forvaltes og fordeles. Lovens utgangspunkt er at NFFO skal tilstrebe å fordele vederlag til den enkelte rettighetshaver. Vederlagene NFFO mottar fra Kopinor og Norwaco er ikke mulig å knytte til spesifikke rettighetshavere. I slike tilfeller åpner lovens forarbeider for at man kan bruke analogier eller kunnskap fra et annet lignende område som underlag for fordelingen. Den rettighetsbaserte vederlagsordningen, som det redegjøres for nærmere i avsnittene under, er utarbeidet med grunnlag i åpningen forarbeidene gir.

Om Kopinor og Norwaco

Hovedvekten av NFFOs inntekter kommer fra Kopinorsystemet. Kopinor er en kollektiv forvaltningsorganisasjon, der NFFO er medlem. Kopinor forhandler og inngår avtaler om kopiering og annen bruk av åndsverk i skolesektoren, universitets- og høgskolesektoren, statlig og kommunal administrasjon, kirker og trossamfunn samt organisasjons- og næringslivet. Vederlaget Kopinor henter inn blir fordelt til rettighetshavere, og NFFO er en av de som mottar mest i kopivederlag fra Kopinor. Dette skyldes i stor grad at Kopinor, gjennom sine avtaler, henter inn vederlag fra det som kopieres i arbeidslivet, som er faglitterære tekster som lærebøker, artikler og rapporter. Norwaco er også en organisasjon som forvalter rettighetene til åndsverk for sine medlemmer, men vederlagene fra Norwaco utgjør kun en liten andel av NFFOs inntekter.

I 2021 mottok NFFO 80 264 814 kroner fra Kopinor og 3 263 941 kroner fra Norwaco, til sammen 83 528 755 kroner. Kopinors anslag for 2023 er 89 500 000 kroner. I tillegg til rettighetsvederlagene fra Kopinor og Norwaco, mottok NFFO 2 164 984 kr fra Norwaco i privatkopieringsvederlag i 2021, som Norwaco utbetaler på vegne av Kulturdepartementet. Departementet pålegger mottakerorganisasjonene å utbetale dette vederlaget individuelt. Mer om denne ordningen følger i et eget avsnitt under.

Tidligere praksis for utbetaling av rettighetsvederlag til forfattere og oversettere

Frem til 2017 var prosjektstipendene forbeholdt forfattere og oversettere som kunne dokumentere tidligere faglitterære utgivelser. Slik sett hadde stipendmottakerne gjennom tidligere utgivelser bidratt til midler inn til forvaltningsorganisasjonene. For alle andre stipender som ble utdelt, var det ikke krav om tidligere produksjon, og således ville utgivelsene eventuelt kun bidra til fremtidig inntjening. Etter vedtak på årsmøtet i 2016, opphørte kravet om tidligere utgivelse som forutsetning for prosjektstipend. Som en følge av dette stod man fra og med 2017 igjen med at tilbakebetaling av kollektive vederlagsmidler primært ble foretatt gjennom stipendordningene reise- og diversestipend samt honnørstipend. I 2021 ble det gjennom disse stipendordningene tildelt totalt 7 485 000 i reisestipend til forfattere og oversettere, og 490 000 gjennom honnørstipendene, som indirekte er en kompensasjon for tidligere utgitte verk.

Etablering av en rettighetsbasert ordning

Å etablere en rettighetsbasert vederlagsordning skal på den ene siden sørge for en tydelig fordeling til rettighetshavere, i tråd med lovens intensjon, men vil på den andre siden også tjene andre hensikter for foreningen. Ved å "kvittere ut" tidligere utgitte verk gjennom en slik ordning vil man kunne tydeliggjøre at prosjektstipendene fra Det faglitterære fond kan tildeles fritt, uten at det knyttes opp til tidligere utgitte verk. Samtidig, som det vil fremgå under, er det begrenset hvor treffsikker en slik rettighetsbasert ordning vil være, noe som gjør at det ikke er hensiktsmessig å benytte alle midler fra Kopinor og Norwaco til dette formålet, men fremdeles benytte en andel til prosjektstipend til nye og etablerte forfattere og oversettere.

Utarbeidelse av vurderingsgrunnlag

Oslo Economics

I arbeidet med implementering av loven har NFFO engasjert Oslo Economics, som har hatt i oppgave å se på hvordan en rettighetsbasert ordning kan se ut. Rapporten fra Oslo Economics er vedlagt dette notatet. Konklusjonen deres er at en rettighetsbasert ordning bør basere seg på tre prinsipper:

1. Ordningen bør være treffsikker: det vil si at vi skal tilstrebe å treffe de rettighetshavere som har krav på kompensasjon
2. Ordningen må være enkel og rimelig å forvalte
3. Ordningen må være brukervennlig og gjennomsluktig

Når det gjelder de konkrete anbefalingene til Oslo Economics, nevner de fire momenter som bør danne utgangspunktet for ordningen:

- den må være basert på tidligere produksjon,
- fordelingen bør baseres på type verk i kombinasjon med antall sider/tegn produsert
- det bør legges opp til en viss skjevfordeling av midlene
- det bør stilles krav til verkets alder

Momentene er begrunnet i ulike hensyn. At ordningen baseres på tidligere produksjon, er naturlig all den tid intensjonen med loven er å gi rettighetshavere vederlagsmidler de har opparbeidet seg i sitt faglitterære virke. Skjevfordelingen på sin side er begrunnet i at hoveddelen av midlene NFFO mottar fra Kopinor kommer fra universitets- og høgskolesektoren og skolesektoren, og at opphaverne av faglitteratur som ofte kopieres i sektoren skal tilgodeses med mer enn annen type faglitteratur. Skjevfordelingen kan da for eksempel skje ved at man skiller på type verk. Videre stiller lov om kollektiv forvaltning krav til at medlemsorganisasjonene må stille midler til rådighet i tre år etter at de er opptjent, og dette gjør at det må kunne søkes kompensasjon for verk som er utgitt tre år tilbake i tid. Hva gjelder antall sider/tegn produsert er det en parameter som allerede er innarbeidet i forbindelse med tildeling av reise- og diversestipend, og som dermed er en kjent måleenhet for søkermassen. I tillegg er dette en god parameter for mengde tekst som er tilgjengelig for kopiering.

Privatkopieringsordningen

Siden 2021 har NFFO delt ut midler fra Norwaco gjennom en treårig prøveordning for utbetaling av privatkopieringsvederlag, som en følge av at visuelle og litterære verk ble kompensasjonsberettiget i 2018. Privatkopieringsordningen skal kompensere rettighetshavere for antatt kopiering av faglitterære verk, både som tekst og lyd, i den private sfære. I likhet med midlene fra Kopinor, er det

ikke mulig å koble vederlagsmidlene til faktisk kopiering, og ordningen har derfor kompensert for utgitte faglitterære verk i gitte tidsperioder. På bakgrunn av erfaringer fra privatkopieringsordningen og anbefalingene fra Oslo Economics vurderer vi at følgende momenter bør videreføres for at den rettighetsbaserte vederlagsordningen skal fungere best mulig:

- kompensasjon utbetales én gang per verk
- kompensasjon kan søkes inntil tre år tilbake i tid
- Oversettere krediteres for halvparten av det forfattere gjør
- Søkeren må være forfatter eller oversetter for å motta vederlag
- I forkant av saksbehandlingen blir det satt faste summer per verk, basert på sidetall (delsum).

Erfaringer fra Sverige

NFFOs svenske søsterorganisasjon Läromedelsförfattarna har allerede implementert EU-direktivet om kollektiv forvaltning av opphavsrett i sin organisasjon. I deres ordning for betaling av kopivederlag, kalt Kopieringsstipendium¹, betales det kompensasjon per side og per verk. Organisasjonen gjør beregninger for tre år av gangen, for å sikre forutsigbarhet. Videre gjøres det en skjevfordeling basert på at de får langt større inntekter fra skolesektoren enn fra høyskolesektoren (Läromedelsförfattarna er en forening for lærebokforfattere på alle utdanningsnivåer, men ikke allmenn sakprosa). For årene 2020 til 2023 er det fastsatt en ramme på 25 millioner kroner årlig som skal fordeles til rettighetshavere, og hver enkelt rettighetshaver kan motta maksimalt 140 000 kroner i stipend. Beløp som utgjør under 1 000 kroner i kompensasjon, rundes opp og betales ut. I 2021 ble det utbetalt kompensasjon til 846 rettighetshavere.

Det faglitterære fonds prosjektstipend og arbeidsstipend

Det faglitterære fond deler årlig ut ca. 80 millioner i prosjektstipend, som går til forfattere og oversettere som skal skrive ny faglitteratur. Som nevnt over var prosjektstipendene frem til 2017 knyttet til at søkere tidligere hadde utgitt faglitteratur tilsvarende 100 sider. Det var altså en tydeligere kobling mellom stipendene og det at man tidligere hadde bidratt til å generere vederlag inn i Det faglitterære fond enn det som er tilfellet i dag. I dag kan stipendene tildeles både erfarne forfattere og oversettere, og debutanter. Prosjektstipendene fungerer derfor delvis som et vederlag til rettighetshavere, og er delvis en omdisponering av midlene til fordel for faglitterære debutanter.

Det faglitterære fond deler årlig ut inntil 5 arbeidsstipender til forfattere og ett arbeidsstipend til oversettere. For å søke disse stipendene kreves det at søkeren kan vise til å ha utgitt minst 100 sider faglitteratur, og koblingen mellom tidligere utgitt faglitteratur og stipend finnes derfor fremdeles gjennom disse stipendordningene.

Prosjektstipendene og arbeidsstipendene går i all hovedsak til tidkrevende sakprosaprojekter, og tildeles nesten utelukkende til forfattere og oversettere som skal utgi bøker, og hovedvekten av stipendmidlene tildeles prosjekter som kan kategoriseres som generell sakprosa.

Erfaringer fra reisestipend

NFFOs primære måte å tilbakebetale vederlag til rettighetshavere er i dag reise- og diversestipend. Stipendordningen baserer seg på tidligere produksjon av faglitterære verk og er tilgjengelig for

---

¹ <https://www.laromedelsforfattarna.se/stipendium/kopieringsstipendium/>

forfattere og oversettere. Ordningen stiller et kvantitativt krav til tidligere produksjon: forfattere må ha utgitt 100 sider faglitteratur, oversettere må ha utgitt 100 sider ved førstegangs søknad, og 410 sider ved nye søknader etter det. I tillegg stilles det krav til at midlene kan generere inntekter inn i Det faglitterære fond gjennom blant annet kopivederlag. Dette gjør at utgivelser utgitt under frie lisenser (open access) ikke danner grunnlag for stipendet.

Reisestipendene forvaltes av NFFOs administrasjon. For å kunne motta stipend må forfatteren eller oversetteren forholde seg til to ulike retningslinjedokumenter, *Retningslinjer for tildeling av reise- og diversestipend, honnør- og utvidet honnørstipend* og *Retningslinjer for vurdering av utgivelser*.

Retningslinjene for vurdering av utgivelser har gjennom de siste ti årene vært gjenstand for gjentatte endringer knyttet til språk og redaksjonell kvalitetskontroll. I tillegg stiller retningslinjene krav til omfang, tilgjengelighet, redaksjonell kvalitetskontroll, type faglitteratur etc., som har gitt et regelverk som er komplisert å forvalte for NFFOs administrasjon, og lite tilgjengelig for søkerne. For å kunne motta reisestipend kreves det dermed mer enn å ha utgitt vederlagsberettiget materiale. Ordningen holder derfor deler av faglitteraturen utenfor, for eksempel vitenskapelig litteratur, rapporter og utgivelser på andre språk enn de skandinaviske og samisk. Ordningen slik den er utformet, med tilleggskrav til format, språk etc. kan på denne bakgrunn ikke sies å innfri lovens intensjon om at vederlagsmidler skal betales til alle som måtte ha krav på midlene.

Antall søkere reise- og diversestipend sett opp mot antall titler utgitt:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Forfattere	683	768	670	584	476	329	334	258	318
Oversetter	77	64	53	51	41	40	43	42	36
Utgitte verk*	1597	1485	1612	1697	1725	1596	1396	1356	1284

*tall fra Den norske bokdatabasen for bokgruppe 1-3

Etter et toppår i 2015, der 768 søkte ordningen, er søkertallet i 2022 på 318. Tall fra Den norske bokdatabasen viser at det var en økning i utgitte faglitterære verk mellom 2014 og 2018. Etter 2019 har antall utgitte faglitterære verk gått ned, men noe av årsaken kan være pandemien og usikker økonomi for forlagene. Dette tilsier at vi de senere årene har truffet færre og færre rettighetshavere, og at i den grad ordningen var treffsikker i 2015, er den langt mindre treffsikker i dag.

At det ikke gjøres en skjevfordeling basert på hvor mye faglitterær tekst den enkelte har utgitt, tilsier at intensjonen ikke har vært å koble ordningen direkte opp mot mottatte midler, og at stipendet slik det er utformet ikke er egnet som treffsikkert nok opp mot potensielle rettighetshavere.

En ny rettighetsbasert vederlagsordning

Stipendene fra NFFO, og reisestipendene spesielt, har alltid hatt som intensjon å nå ut til det brede lag av rettighetshavere. Derfor har vi hatt som tradisjon at de tilgjengelige midlene skal tilgodeses det store flertallet av faglitterære forfattere og oversettere. Det litterære system er bygget opp slik at de opptjente midlene fordeles til de mange, og ikke til de få. Dette gjenspeiles i dag gjennom Det faglitterære fonds ulike stipendordninger, der stipendene årlig når ut til et stort antall søkere.

NFFO anbefaler at det innføres en vederlagsordning som når ut til så mange rettighetshavere som mulig ved å fordele midler til rettighetshavere hvis verk allerede er utgitt. Faglitteraturen favner bredere enn bøker. Mye kopiert materiale antas å komme fra rapporter, artikler etc. som kun finnes i digitale format. Per i dag er det imidlertid ikke mulig å vite antallet av denne typen utgivelser som

publiseres hvert år, noe som innebærer at et anslag basert på antall utgivelser per år ikke vil være dekkende. Samtidig er det et vesentlig prinsipp at de utgivelsene som man kan motta kompensasjon for er verk som genererer kopivederlag. Dette betyr med andre ord at tekster utgitt under frie lisenser, ikke vil kvalifisere til å motta vederlag.

Det foreslås videre at ordningen differensieres i henhold til hvor stor produksjonen er. Dette betyr at vi legger til grunn at det betales kompensasjon for hver side, og hvert verk, og at det i tillegg differensieres på type verk. Når hovedvekten av kopivederlaget hentes inn gjennom avtalene Kopinor har med universitetene og høyskolene, samt skolesektoren, er det et insentiv for å legge til grunn en viss skjevfordeling i favør utgivelser som brukes mye i denne sektoren. Akkurat *hva* konkret som kopieres, er det tilnærmet umulig å slå fast, da Kopinors tall baserer seg på ulike "stofftyper" innen faglitteratur. Differensieringen må derfor baseres på de erfaringene NFFO har med forvaltning av reise- og diversestipend samt kunnskap om hvilke stofftyper som kopieres mye i de ovennevnte sektorene. På den ene siden kan det innvendes at dette kunnskapsgrunnlaget gjør at vederlagsordningen aldri vil kunne være 100 prosent treffsikker, siden det ikke er mulig å fastslå nøyaktig hva som blir kopiert. På den annen side vil kunnskapsgrunnlag med større treffsikkerhet sørge for at det blir enklere å gjennomføre individuell fordeling av vederlagsmidler. Størstedelen av vederlagsmidlene NFFO mottar hvert år er midler som ikke kan fordeles individuelt fordi det ikke finnes kunnskap om hva som kopieres på enkeltnivå, og hvem opphaveren er i hvert enkelt tilfelle. Gjennom bruk av Nasjonalbibliotekets Bokhylla, er det for eksempel i dag mulig å se hvilke publikasjoner som brukes, og vederlaget utbetales følgelig individuelt, direkte fra Kopinor. Ytterligere kunnskap om konkret kopiering kan derfor i siste instans bidra til at det blir mindre midler til NFFO til fordeling gjennom kollektive ordninger, som vil kunne gå på bekostning av avsetninger til prosjektstipend og andre tiltak til fremme av faglitteratur.

I lys av at midlene skal fordeles til flest mulig, er det relevant å se på i hvilken grad kompensasjon skal kunne gis to ganger. I dag har en forfatter og oversetter mulighet til å motta arbeids- og prosjektstipend til en utgivelse i forkant av utgivelse, og i etterkant motta reise- og diversestipend. Mot dette kan det innvendes at noen dermed får "dobbel opp" i betaling. Søkere av prosjektstipend kan i dag, gjennom en søknadsrunde motta 34 000 kroner ganger 12 måneder, totalt 408 000 kroner. For at ordningen skal oppfattes rettferdig for søkere som for eksempel aldri søker, eller aldri mottar, prosjektstipend eller arbeidsstipend, foreslås det at mottakere av disse stipendordningene ikke kan motta rettighetsbasert vederlag for den samme utgivelsen.

Den nye ordningen vil ta utgangspunkt i dagens reise- og diversestipend, men det er noen vesentlige forskjeller. For det første er det tydelig at den nye ordningen er en kompensasjon som utbetales på bakgrunn av en rettighetsbasert ordning. Dette betyr at, i motsetning til hva som er tilfellet i dag, vil det ikke stilles krav til språk eller redaksjonell gjennomgang av utgivelsen før publisering; kravet er at utgivelsen er utgitt på en måte som kan generere vederlag til Kopinor og at den er pliktavlevert til Nasjonalbiblioteket, eventuelt registrert i Cristin hvis verket er utgitt utenlands. Videre vil det ikke lenger være en terskel på 100 sider for å motta kompensasjon, men en nedre grense på ti sider. Dette gjør at vi potensielt vil treffe flere rettighetshavere. I tillegg vil utbetaling av kompensasjon avhenge av typen verk og størrelsen på verket.

I henhold til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett § 21 3. ledd, skal NFFO sette av midler som genereres i tre år etter at midlene er krevd inn. Dersom rettighetshaver innen den tid ikke er funnet, kan midlene brukes til annet formål, jf. § 12 fjerde ledd bokstav b. Dette gjør det naturlig å følge prinsippet fra privatkopieringsordningen om at man kan søke kompensasjon tre år tilbake i tid.

Forslag til prinsipper for fordeling av midler

I lys av den forutgående presentasjon, foreslås følgende prinsipper for fordeling:

- Kompensasjon skjer på bakgrunn av allerede utgitte verk.
- Verket må danne grunnlag for inntjening av kollektive vederlag
- Det betales kun vederlag en gang per verk.
- Verk søkeren har mottatt prosjekt- eller arbeidsstipend til, mottar søkeren ikke kompensasjon for.
- Det settes en minstesum for utbetaling i lys av administrative kostnader, prisvekst og endring i ordningens grunn- og sidepris.
- Det kan kun søkes om vederlag for utgivelser utgitt de siste tre år.
- Beregningsgrunnlaget bør fastsettes for tre år av gangen for å skape forutsigbarhet.
- Bøker som kopieres i UH- og skolesektoren må tilgodeses med en større andel av midlene enn bøker for allmennmarkedet.
- Beregningsgrunnlaget tar utgangspunkt i sidetall og type verk.
- En oversettelse er et verk der opphavsretten er delt med forfatter, og oversetteren kompenseres derfor halvparten av det forfatteren kompenseres.

Avsetning

Fra Sverige vet vi at Läromedelsförfattarna i 2021 utbetalte vederlagskompensasjon til nærmere 900 rettighetshavere. Hvis vi legger til rette for at NFFO i 2023 skal kunne utbetale en kompensasjon på 30 000 kroner til 1 000 mottakere, fordrer dette en avsetning på 30 000 000 kroner.

En avsetning på dette beløpet gir på den ene siden rom til at vi kan nå ut til flertallet av rettighetshavere, mens det fremdeles er rom til å ha en solid avsetning til Det faglitterære fonds frie stipender, som støtter fremtidens faglitterære utgivelser. At avsetningen ikke bør være høyere på nåværende tidspunkt begrunnes i at det er begrenset hvor treffsikker ordningen er, gitt at vi ikke har nøyaktig kunnskap om akkurat hva som kopieres. Samtidig bør vi ha in mente at ikke alle vil oppnå den fulle utbetalingssummen på 30 000 kroner, og at NFFO derfor potensielt kan nå ut til flere enn 1000 rettighetshavere dersom ordningen gjøres kjent.

Hvis vi ønsker å videreføre tradisjonen med å fordele midler til mange, taler det for at maksbeløpet begrenses, for at mest mulig kan fordeles til flest mulig. En øvre grense på 30 000 kroner vil være gjenkjennelig for tidligere søkere av reise- og diversestipendet. At søkere kan søke på nytt hvert år de har utgitt et eller flere verk som oppfyller ordningens vilkår, vil sørge for at de med en stor produksjon over flere år får bedre uttelling enn de gjør i dag (med hensyn til at det i dag stilles krav til ventetid mellom hver gang man mottar reise- og diversestipend.

I toppåret for utbetaling av reise-, diverse- og honnørstipend 2015 ble 18,20 millioner kroner utbetalt, noe som tilsvarte 29,2 % av den totale stipendpotten. Med utgangspunkt i beregninger for hva NFFO vil motta totalt i kollektive vederlag i 2023, vil 30 millioner kr utgjøre 33,5 % av den totale stipendpotten. Det er her også verdt å minne om at etter tre år kan NFFO overføre eventuelt ufordelte midler fra den rettighetsbaserte ordningen til frie stipender. Med relativ stor sannsynlighet kan vi derfor si at denne nye ordningen trolig vil være omtrent på nivå med tidligere fordelingspraksis i NFFO.

Beregningsmodell

I konstruksjonen av modellen har vi tatt hensyn til flere momenter for å sørge for en fordeling til en større gruppe rettighetshavere, og for at ordningen skal oppfattes som gjennomsliktig og rettferdig.

- Maksutbetaling på 30 000 kroner. Minimumsbetaling på 1000 kroner (per år).
- Sidepris per normalside eller 2000 tegn med mellomrom er lik, uavhengig av typen verk
- Oversettelse regnes inn under de enkelte verkskategoriene, og tilsvarer halvparten av forfatterens beregningsgrunnlag,

Verkskategorier

Vi foreslår å dele opp verkskategoriene i fire for å dekke alle typer tilgjengelig faglitteratur. Kategoriene gjelder både for forfattere og oversettere. I utarbeidelsen av kategoriene har vi tatt utgangspunkt i de ulike bokgruppene², men i tillegg lagt til en egen kategori for kortere tekster, begrunnet i at mye faglitteratur utgis i andre formater enn trykte bøker. Dette har vi vurdert som vesentlig for å treffe en bred gruppe av rettighetshavere.

En stor andel av faglitterære skribenter skriver ikke bøker, men yter bidrag til det faglitterære fellesskapet gjennom bidrag som rapporter, artikler, bokkapitler og andre kortere tekster. Denne typen tekster, genererer også midler til Kopinor, som fordeles videre til NFFO og Det faglitterære fond. Det er derfor vesentlig for vederlagsordningens legitimitet og treffsikkerhet at kortere tekster inkluderes som en del av det man kan søke kompensasjon for.

Imidlertid foreslår vi at man for å komme i betraktning til å motta vederlag må ha ytt et vesentlig bidrag til faglitteraturen. Potensialet for kopiering øker i takt med omfanget, og vi har derfor vurdert at det må settes en nedre grense for at det skal kunne være kompensasjonsberettiget. Dette handler på den ene siden om at det må være mulig å skille ut den enkeltes bidrag i verk med mange opphavere og på den andre siden hensynet til at ordningen skal være enkel og rimelig å forvalte. Forslaget er at nedre grense for å motta kompensasjon settes til 10 sider. Vi vil da inkludere de som kun utgir for eksempel en rapport i løpet av et år, men samtidig forsikre oss om at det er et eget bidrag av faglitterær karakter. Samtidig vil ordningen på denne måten favne om for eksempel bokkapitler og lengre artikler, som studenter og andre sannsynlig vil ønske å kopiere for å få tilgang til et helt åndsverk. Journalistikk, kritikk etc., er uansett tekster NFFO ikke mottar kompensasjon for. De foreslåtte kategoriene er:

Kategori A: Artikler, antologier, rapporter etc. med minst 10 sider eget bidrag

Kategori B: Læremidler for grunn- og videregående skole

Kategori C: Akademisk litteratur og læremidler i UH-sektoren

Kategori D: Generell sakprosa og sakprosa for barn og unge.

Som beskrevet over, tar vi utgangspunkt i en skjevfordeling, til fordel for verk (bøker) i universitets- og høgskolesektoren og skolesektoren. Samtidig tar vi utgangspunkt i at sideprisen per verk er den samme, uavhengig av kategori. Sakprosa for barn og unge, under kategori D, inkluderer alle bøker utgitt i sjangeren, uavhengig av sidetall.

---

² <https://forleggerforeningen.no/bokgruppene/>

Pris per side og per verk

Vi foreslår en modell med fast sidepris og fast grunnpris for et verk. I tillegg foreslår vi å ivareta skjevfordelingen som beskrives over ved å bruke ulike faktorer for kategori B, C og D. Sideprisen, grunnpris per verk og faktorene fastsettes av styret for tre år av gangen.

For 2023-2026 foreslår vi en sidepris på 50 kr. Vi foreslår en høy sidepris for å tilgodese forfattere og oversettere med stor produksjon målt i sider eller antall tegn. Grunnpris for et verk settes på 1 000 kroner. Grunnprisen er satt til 20 ganger sideprisen for å kunne utbetale en tilstrekkelig kompensasjon per verk. Grunnprisen er utgangspunktet for fordeling til kategori A. For kategori B og C ganges grunnprisen med faktoren 13 for å komme frem til verksprisen, og for kategori D ganges den med faktoren 10. På denne måten sørger vi for at alle rettighetshavere mottar en betydelig kompensasjon for sine utgivelser, samtidig som vi legger til grunn noe skjevfordeling til fordel for utgivelser som benyttes mye i skole- og universitets- og høgskolesektoren.

Med disse prisene vil en faglitterær forfatter som har skrevet en artikkel på 10 sider kunne oppnå en utbetalingssum på 1500 kroner. For å kunne oppnå høyeste utbetalingssum på 30 000 kroner må en generell sakprosaforfatter ha utgitt minst en bok på 400 sider eller to bøker på til sammen 200 sider i beregningsperioden.

Med en maks utbetalingssum på 30 000 kroner vil forfatteren få utbetalt 30 000 kroner i en søknadsrunde, men har, som nevnt over, anledning til å dele opp utgivelsene hen søker kompensasjon på grunnlag av, og søke om kompensasjon for noen verk ett år, og andre verk det neste året.

Oppsummering

En ordning slik vi har foreslått vil bidra til at vederlagsmidlene treffer et bredt lag av rettighetshavere, den er forholdsvis enkelt å forvalte, den er brukervennlig og gjennomsiiktig for søkerne og den oppleves rettferdig sett i lys av hvor vederlaget kommer fra. En modell vil etter vårt skjønn sikre at lovens intensjon om at NFFO skal tilstrebe å fordele midler til den enkelte rettighetshaver oppfylles.

Innføring av den rettighetsbaserte ordningen vil innebære at reise- og diversestipendene, som i dag ligger under Det faglitterære fond, legges ned, og at NFFOs styre forvalter den nye ordningen. Dette er i tråd med lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett. Privatkopieringsordningen, som i dag forvaltes av NFFO, går også inn i den nye rettighetsbaserte ordningen. Det legges opp til at årsmøtet vedtar Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlagsmidler til rettighetshaverne, der de overordnede prinsippene for denne rettighetsbaserte ordningen inngår, mens styret vedtar de utdypende kriteriene og selve beregningsmodellen i et eget dokument. Årsmøtet vil orienteres om dette. Avsetningen til den nye ordningen vil vedtas i NFFOs årlige budsjetter.

Som en konsekvens av omleggingen må det opprettes en ny søknadsordning som implementerer kravspesifikasjonene beskrevet i dette notatet. Det vil kreve administrative ressurser både å foreta denne omleggingen og å gi tilstrekkelig veiledning til søkerne. I tillegg må det påregnes et utstrakt kommunikasjonsarbeid for å gjøre ordningen kjent blant rettighetshavere.

Den nye rettighetsbaserte ordningen vil innebære en forenklet saksbehandling sammenlignet med det som er tilfellet for reise- og diversestipend. Et utgangspunkt er at utgivelser må være registrert i forskningsdatabasen Cristin eller i Nasjonalbibliotekets Oria, at søkeren selv registrerer utgivelsene de ønsker vurdert for kompensasjon, og hvilken verkskategori utgivelsen faller under.

Utgangspunktet er at denne informasjonen, sammen med en vurdering av hvorvidt verket gir grunnlag for inntjening av kollektive vederlagsmidler, omfang, sjanger og utgivelsestidspunkt skal være tilstrekkelig for saksbehandler å ta stilling til. Utgivelser søkeren tidligere har mottatt reise- og

diverse stipend for kan ikke godkjennes som grunnlag for å motta midler fra den rettighetsbaserte vederlagsordningen. Forvaltningen av ordningen stiller krav til at saksbehandlere kan vurdere utgivelsen. Informasjonen om sjanger oppgitt i Cristin og Oria kan brukes som et utgangspunkt, men må ikke stå i veien for at saksbehandler gjør en egen vurdering av verkets sjanger eller hvorvidt en søker har opphavsrett til verket som forfatter eller oversetter. Administrasjonens saksbehandling skal kunne påklages til NFFOs anke- og vurderingsnemnd.

Videre arbeid

Med forbehold om årsmøtets vedtak av *Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlagsmidler til rettighetshaverne* vil administrasjonen på bakgrunn av herværende notat utarbeide utkast til konkrete retningslinjer for den rettighetsbaserte vederlagsordningen og en plan for implementering, som legges frem for styret på neste styremøte.